

Cavid irsi- əbədiyyət ışığı!

Böyük ədibin
anadan olmasından
143 il ötür

Bu gün ədəbiyyatımızın parlaq siması, şair və dramaturq Hüseyn Cavidin anadan olmasından 143 il ötür. O, təkcə Azərbaycan ədəbiyya-

tının deyil, bütün türk dünyasının qəlbinə həkk olmuş nadir şəxsiyyətlərdəndir. 1882-ci il oktyabrın 24-də anadan olan H.Cavid türk

düşüncə dünyasında silinməz izlər qoyan bir şəxsiyyətdir. Onun əsərlərində insanın daxili aləmi, azadlıq və ədalət uğrunda mübarizə, cə-

miyyətin və zamanın sınaqlarından keçən insanın taleyi kimi mövzular diqqət mərkəzindədir. Cavid irsi bu gün də dərin mənalarla do-

ludur. Onun həyatına və yaradıcılığına dair tədqiqatlar yalnız ədəbiyyatın və fəlsəfənin inkişafını deyil, həm də bir xalqın öz kimliyini anla-

mağa imkan verir. Cavidin adı yalnız Azərbaycan ədəbiyyatında deyil, bütün Türk dünyasında hər zaman böyük bir hörmətlə anılacaq!

Bəni öldürsələr də, bən yaşarım

Hüseyn Cavid son dərəcə dərin məzmunlu yaradıcılığı ilə çoxəsrlik Azərbaycan ədəbiyyatı xəzinəsinə tarixi-mədəni dəyərlər bəxş etmiş qüdrətli söz sənətkarıdır. O, Şərqin zəngin fəlsəfi-poetik irsi zəminində yüksələrək və dünya romantizm ənənələrindən uğurla bəhrələ-nərək, Azərbaycan xalqının ədəbi-bədii fikir salnaməsinə parlaq səhifələr yazıb. Mütəfəkkir sənətkarın neçə-neçə oxucu və tamaşaçı nəslinin estetik zövqünü müəyyənləşdirən əsərləri bu gün də öz təsir gücünü qorumaqdadır. Böyük dramaturq “Şeyx Sənan” faciəsində yaratdığı dramatik münaqişə vasitəsilə insanın həqiqət axtarışında olaraq, onun hisslərinin aliliyini yüksəltmək söyləri ilə ucala biləcəyinin mümkünlüyünü isbat edib. Hüseyn Cavid də məhz belə ali dəyərlərin axtarışında olaraq, əbdiliyini qazanıb. Əsərdə qəhrəmanı Sənanın dilindən deyilmiş aşağıdakı misralarda sanki dramaturqun həya-

tı nəzmə çəkib:

Bəni öldürsələr də, bən yaşarım,

Türk edib xəlqi xaliqə qoşarım.

1937-ci il Hüseyn Cavidin həyatının dönüş nöqtəsi oldu - həmin il Sovet İttifaqında Stalin rejiminin ağır repressiyalarının zirvəyə çatdığı dövrdə Hüseyn Cavid həbs edildi. Onun həbsi həm də ədəbiyyata və düşüncə dünyasına böyük zərbə vurdu. Hüseyn Cavid sosializmin ideal-

larına uyğun olmayan, öz zamanının normativ düşüncəsindən fərqli bir dünyagörüşü ilə tanınırdı. Bu səbəbdən də həmin zamanlarda onun əsərləri və həyatı Sovet hakimiyyəti tərəfindən “təhlükə” kimi qiymətləndirilirdi. “Xalq düşməni” adı ilə ittiham edilərək həbs olunması böyük ədibin taleyində ağır nəticələrə yol açdı. Sürgün olduğu soyuq Sibirdə, Vətəndən uzaqda əbədiyyətə qovuşdu.

“Tarix hər şeyi öz yerinə qoydu”

Xalqımızın bir çox klassik sənətkarı kimi, Hüseyn Cavid irsinin təbliğində Ulu Öndər Heydər Əliyevin rolu böyükdür. Ümummilli Lider böyük Cavidin istər cismən, istərsə də mənən vətəninə və xalqına qaytarılmasında müstəsna rol oynadı. Məhz Heydər Əliyevin şəxsi təşəbbüsü ilə Hüseyn Cavidin nəşi 1982-ci ildə Uzaq Sibirdən vətəninə gətirildi. Naxçıvanda məzarı üzərində möhtəşəm məqbərənin ucaldıl-

ması milli ruhun dirçəlişi və azərbaycançılıq məfkurəsinin təntənəsi baxımından müstəsna əhəmiyyətə malik misilsiz bir hadisəyə çevrildi. Ulu Öndər deyirdi: “Tarix hər şeyi öz yerinə qoydu. Hüseyn Cavidin cənazəsi də Sibirdən öz vətəninə gətirildi, onun adı da yüksəldi”.

Ümummilli Liderin təşəbbüsü ilə Hüseyn Cavidin cənazəsinin qalıqlarının Azərbaycana - şairin doğma yurdu Naxçı-

vana gətirilməsi Sovet məkanında yaşadığımız illərdə həqiqətən də görünməmiş böyük hadisə idi. Milli mədəniyyətimizin hərtərəfli inkişafına, yüksəlişinə daim təkan verən Heydər Əliyev 1981-ci ildə Hüseyn Cavidin anadan olmasının 100 illiyi haqqında qərar qəbul etmişdi. Bu qərardan sonra - 1982-ci il oktyabrın 3-də Naxçıvana səfəri zamanı Cavidin cənazəsinin qalıqlarının uzaq Sibirdən tapılıb gətirilməsi prosesinə başlanılmışdı.

Cavidin cənazəsinin Naxçıvana gətirilməsi həm də xalqımızın öz tarixini, mədəniyyətini və kimliyini heç vaxt unutmayacağına dair əminlik idi. Xalq özünün tarixini, mədəniyyətini, kimliyini heç vaxt unutmamışdı, hər zaman bu dəyərləri yaşatmağa çalışmışdı. Cavidin qalıqları yalnız bir şəxsiyyətin deyil, bütövlükdə xalqın mədəni davamlılığının rəmzi idi...

Yeganə BAYRAMOVA